

Täysistunto

Tiistai 25.11.2025 klo 14.00—21.58

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:n ja perhehoitolain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 25/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 25/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.59 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tarkoitukseeni on esitellä tätä hallituksen esitystä, ja onkin todettava heti alkuun, että tämä on hyvin yksinkertainen ja hyvä esitys, jota koko valiokunta kannattaa yksimielisesti. Hallitus esittää siis nyt muutettavaksi omaishoidon tuen vähimmäispalkkiota, ja samassa yhteydessä parannetaan perhehoitajan taloudellista tilannetta irtisanomisajalta maksettavan korvauksen parantamisena tietyissä tilanteissa.

Mennäänkin sitten, arvoisa puhemies, yksityiskohtiin.

Tässä siis esitetään sitä, että omaishoidon tuen vähimmäispalkkio nousisi vuoden 26 alusta 472,15 eurosta 530:een. Tähän vähimmäispalkkioon tulisi siis 58 euroa kuukausittainen korotus, mutta siitä todellisen korotuksen osuus on 46 euroa ja loput vuosittain palkkakertoimella tehtävän korotuksen vaikutusta. Myöskin raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkioksi ehdotetaan säädettäväksi 968 euroa kuukaudessa alkuvuodesta 26 lähtien. Tässä myöskin ehdotetaan, että tämä omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärä vastaisi nykyistä paremmin omaishoitotehtävän sitovuutta ja vaativuutta, ja tätä kautta muutos on erittäin kannatettava. Tämän on arvioitu lisäävän hyvinvointialueiden omaishoidon tuen menoja 15 miljoonalla eurolla ja perhehoitajille maksettavia korvauksia 0,8 miljoonan euron verran.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta tukee tätä ratkaisua ja pitää tätä perusteltuna ja kannattaa myöskin tätä lakiehdotusta jäljempänä esitetyin tarkennuksin ja huomioin. Tässä yhteydessä omaishoito on arvostettu korkealle ja on katsottu, että myös perhehoidon kehittämistarpeet ovat ilmeiset.

Arvoisa puhemies! Ensinnäkin hyvinvointialueiden välisiä eroja pienennetään ja myöskin omaishoitajien taloudellista asemaa vahvistetaan nyt tällä vähimmäispalkkion korottamisella. On muistettava, että esityksen mukaan vain viisi hyvinvointialuetta maksaa vähimmäispalkkiota suurempaa palkkiota, joten tämä vähimmäismäärän korotus tietenkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

vaikuttaa suureen osaan omaishoitajista. Esityksen mukaan omaishoidon tuen palkkion korottaminen kohdistuu valtiovarainministeriön tekemän selvityksen perusteella omaishoidon tuen mahdollista verovapautta oikeudenmukaisemmin pienituloisille omaishoitajille.

Tässä esityksessä raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkiota koskeva rahamäärä muutetaan vastaamaan vuonna 26 palkkakertoimella tarkistettua hoitopalkkion määrää, ja sen määräksi ehdotetaan tuo jo mainittu 968 euroa. Esityksen pohjalta on myöskin sitten tarkasteltu vielä sitä, että tämä vähimmäispalkkio vastaisi vuoden 26 palkkakertoimella vahvistettua määrää.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota erityisesti siihen, että hyvinvointialueille kohdennettava 15 miljoonan euron lisärahoitus alimman palkkion korottamiseksi ei välttämättä johda omaishoidon parempiin resursseihin kaikilla hyvinvointialueilla, koska lisärahoitusta ei ole korvamerkitty omaishoidon tukeen. Asiantuntijakuulemisessa on myöskin tuotu esiin, että tuen myöntäminen on voitu myös määrärahojen loppuessa lakkauttaa kokonaan ja alimman palkkioluokan korottamisen katsottiin voivan pahimmillaan johtaa omaishoidon tuen saamiskriteerien tiukentamiseen. Tässä yhteydessä valiokunta toistaa vuoden 26 talousarvion käsittelyn yhteydessä esittämänsä näkemyksen siitä, että omaishoidon tukeen osoitettavan rahoituksen lisäyksen kohdentamisen hyvinvointialueilla on välttämätöntä olla seurannan piirissä, jotta voidaan arvioida, kohdentuuko lisärahoitus tosiasiallisesti omaishoidon tuen palkkioihin. Tästä valiokunta teki lausumaehdotuksen. Lisäksi valiokunta on pitänyt myös tärkeänä, että valtioneuvosto selvittää, miten omaishoidon yhdenvertainen saatavuus toteutuu koko maassa ja miten omaishoidon resurssit vastaavat alueellisia tarpeita, ja tästä on tehty toinen lausuma.

Tämän lausuman taustalla on se, että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että pelkkä palkkion tarkastus ei vielä riitä, vaan tarvitaan myöskin näitä muita jakamiseen liittyviä toimia. Valiokunta onkin kiinnittänyt erityistä huomiota omaishoitajien lakisääteisten vapaiden toteutumiseen. Haastetta on siinä, että omaishoitolaisten perusteella omaishoitajalle kuuluu vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti ja omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Näin sitten koko tätä lystiä vaikeuttaa se, että sopivan hoitopaikan löytäminen ei ole helppoa, ja näistä vapaista asiakkaalle koituvat maksut voivat olla sellaisia, että ne rasittavat liikaakin omaishoitajan ja omaishoidettavan taloutta.

Valiokunta toteaa, että omaishoidon myöntämisperusteista säädetään omaishoitolaissa ja hyvinvointialueet voivat tarkentaa myöntämisperusteita lain asettamissa rajoissa. Valiokunta kuitenkin korostaa, että hyvinvointialueiden tulee varata riittävät määrärahat lakisääteisiin tehtäviinsä ja määrärahat on varattava tiedossa olevan palvelun ja tukitoimen tarvetta vastaavalla tavalla. Eli omaishoitajan terveyden ja toimintakyvyn tulee vastata omaishoidon asettamia vaatimuksia ja tuen myöntämisen on oltava hoidettavan edun mukaista.

No sitten, arvoisa puhemies, tässä samassa yhteydessä on käyty myöskin keskustelua siitä, että olemme saaneet selvityksen, jonka mukaan 16 hyvinvointialueella on käytössä palveluseteli omaishoitajan vapaan korvaamiseksi ja muita hyvinvointialueilla toistuvia omaishoitajan lakisääteisten vapaiden aikaisen hoidon järjestämisen vaihtoehtoja ovat tietenkin kotiin annettava palvelu ja päivätoiminta. Tämän palvelusetelin arvo ei näytä enää riittävän kattamaan omaishoidon vapaan aikaisen palvelun kustannuksia valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kuullun pohjalta. Tämän seurauksena omaishoidon vapaan jär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

jestämiseksi tarvittavista ympärivuorokautisen hoivan paikoista on merkittävä puute erityisesti muistisairaiden osalta, ja lakisääteiset vapaat eivät aina toteudu. Esimerkiksi Helsingissä palvelusetelin arvoa ei ole korotettu, vaikka kustannukset ovat muuttaneet merkittävästi muotoaan. Tätä kautta valiokunta korostaa, että hyvinvointialueen tulee määrätä palvelusetelin arvo niin, että se on asiakkaan kannalta kohtuullinen.

Valiokunta pitää myös myönteisenä, että omaishoidon tuen myöntämisperusteiden ja käytänteiden kehittämiseksi on käynnissä selvityshankkeita. Olemme kuitenkin halunneet ottaa vahvat kirjaukset tähän mietintöön siitä, että jatkovalmistelussa on selvitettävä myös omaishoidon tuen lakisääteisten myöntämiskriteerien ja omaishoitajien vapaita koskevan sääntelyn tarkentamista niin, että hyvinvointialueiden väliset omaishoidon tuen myöntämisen erot kaventuvat ja omaishoitajat sekä omaishoidettavat ovat yhdenvertaisemmassa asemassa koko maassa. Siksi valiokunta on ottanut käyttöön myöskin lausuman numero 3, jonka mukaan valiokunta pitää tärkeänä, että jatkotyössä selvitetään, miten omaishoitoa koskevaa lainsäädäntöä ja siihen kytkeytyvää palvelu- ja etuusjärjestelmää tulee kehittää niin, että ne tukevat nykyistä paremmin niin ikääntyneiden kuin työikäisten omaishoitajien jaksamista ja hyvinvointia sekä lisäävät omaishoidon kannustettavuutta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nostettiin esille myös se, että omaishoidon tuen hoitopalkkion vaikutus omaishoitajan muuhun sosiaaliturvaan on kyllä käytävä vielä erikseen läpi.

Sitten, arvoisa puhemies, aivan lyhyesti totean vielä perhehoitajien irtisanomissuojan parantamisesta, joka tässä yhteydessä tehdään.

Ensinnäkin tässä olisi tarkoitus muuttaa lakia niin, että jos toimeksiantosopimus, joka koskee perhehoitajan kotona annettavaa ympärivuorokautista tai osavuorokautista pitkäaikaista perhehoitoa, päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomista syistä, perhehoitajalla on oikeus saada irtisanomisajalta maksettavan palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion määrää vastaava korvaus. Yhteensä perhehoitaja saa siten ennakoimattomissa päättymistilanteissa pääsääntöisesti kolmen kuukauden palkkion. Ehdotettu muutos ei koske lyhytaikaista ja niin sanottua kiertävää perhehoitoa, joissa hoitosuhde tai siitä riippuvat tulot voivat olla helpommin korvattavissa kuin perhehoitajan kotiin sijoitetut pitkäaikaiset hoitosuhteet.

Tässä tapauksessa esityksen säännöskohtaisten perusteluiden mukaan ennakoimattomana päättymisenä voidaan esimerkiksi pitää tilannetta, jossa sopimus päättyy äkillisesti hoitettavan henkilön palvelutarpeen muutoksen tai hyvinvointialueen päätösten takia. Perustelujen mukaan äkillisenä ei kuitenkaan voida pitää tilannetta, jossa perhehoitopaikan päättymistä suunnitellaan useita kuukausia.

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, tässä on myöskin hyväksytty yksimielisesti kolme lausumaa, jotka antavat viitettä siitä, mihin suuntaan omaishoitoa ja perhehoitoa tulee jatkossa kehittää. Ja niin kuin totesin, tässä ei ole vastalauseita, vaan tämä on yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

20.09 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajalle esittelypuheenvuorosta.

Omaishoitajat ovat kultaa. Olisimme suurissa vaikeuksissa, jos heitä ei olisi tässä yhteiskunnassa. Valiokunta on nostanut mietinnössään esiin omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärän nostamisen. Tämä on tärkeää, sillä omaishoitajat tekevät korvaamatonta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

työtä. He kantavat vastuuta läheisistään usein vaativassa tilanteessa. Kun tukeminen ja palkkio ovat ajan tasalla, se tunnustaa heidän panoksensa ja vahvistaa koko järjestelmämme kestävyyttä.

Mietinnössä korostetaan tarpeita palvelu- ja tukijärjestelmien toimivuuden varmistamiseksi, jotta ne vastaavat nopeasti ja joustavasti ihmisten tarpeisiin. Tämä on meidän yhteinen tavoitteemme, että kukaan ei jää vaille apua silloin, kun sitä tarvitsee. Arvostan sitä, että mietinnössä otetaan huomioon eri väestöryhmien erilaiset tilanteet, kuten ikääntyneet, vammaiset ja omaishoitoperheet. Tämä osoittaa, että ratkaisuja haetaan kokonaisvaltaisesti ja inhimillisestä näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Meidän velvollisuutemme on nyt kääntää nämä merkittävät päälinjaukset käytännön toimiksi, lainsäädännöksi, jolla vahvistamme hyvinvointivaltiomme ydintä. Hyväksymällä tämän mietinnön linjaukset viestimme selkeästi, että pidämme huolta heikoimmassa asemassa olevista. Me varmistamme, että omaishoito on arvostettua, että tukiverkko on vahva ja että yhteiskuntamme toimii ihmisille, eivät ihmiset järjestelmälle.

Lopuksi haluan kiittää valiokuntaa perusteellisesta työstä ja asiantuntevista kuulemisista sekä kaikkia niitä järjestöjä ja kansalaisia, jotka ovat osallistuneet valmisteluun. Yhdessä voimme tehdä tästä tärkeän askeleen kohti entistä oikeudenmukaisempaa ja inhimillisempää sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. On tärkeää, että pidämme huolta omaisistamme. Se on sydämen asia, haastavaa silloin, kun läheinen ja läheisen asuinpaikka ovat kaukana. Meillä on myös omaisistamme huolta pitäviä, jotka haasteista huolimatta tekevät sen rakkaudesta — pelkästä rakkaudesta. Välittäminen ei saa hiipua tässä maailman myllerryksessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Rintamäki.

20.12 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssämme oleva omaishoidon uudistus on tärkeä askel kohti vahvempaa ja välittävämpää Suomea, jossa pidämme huolta niistä, jotka pitävät huolta toisista. Omaishoitajuus on enemmän kuin hoivatyötä. Se on läheisyyden, rakkauden ja vastuun kantamista silloin, kun toinen ei siihen yksin pysty. Se on päätös olla läsnä myös silloin, kun voimat ovat koetuksella.

Omaishoito on yksi suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan hiljaisista tukipilareista. Se on inhimillisesti korvaamatonta ja taloudellisesti merkittävää. Ilman omaishoitajien panosta julkisen talouden kustannukset olisivat moninkertaiset.

Tiedämme, että monessa kodissa omaishoitaja on se henkilö, joka mahdollistaa läheisen kotona asumisen, turvallisen arjen ja inhimillisen elämänlaadun. Ilman omaishoitajia Suomen palvelujärjestelmä olisi huomattavasti raskaammassa tilanteessa, mutta ennen kaikkea ilman heitä moni ihminen olisi ilman sitä lämpöä ja huolenpitoa, jonka vain läheinen voi antaa. Hallitus tunnistaa tämän ja tekee nyt konkreettisia parannuksia omaishoitajien asemaan.

Omaishoidon tuen vähimmäispalkkio nousee ensi vuoden alusta 472 eurosta 530 euroon kuukaudessa. Tämä korotus ei ratkaise kaikkia ongelmia, mutta se on selkeä viesti: omaishoitajien työtä arvostetaan ja heidän taloudellista asemaansa halutaan parantaa.

Arvoisa puhemies! Samalla hallitus vahvistaa perhehoitajien turvaa. Jos perhehoito päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, perhehoitajalle maksetaan irtisanomisajan palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion suuruinen kor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

vaus. Tämä tuo turvaa tilanteisiin, joissa perhehoitaja menettää toimeksiannon äkillisesti. Hallitus ymmärtää, että perhehoito on tärkeä osa ikääntyvien ja erityistä tukea tarvitsevien ihmisten hoivaa, ja siksi sen jatkuvuus ja perhehoitajien jaksaminen on turvattava.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa linjattiin, että omaishoitoa kehitetään ja omaishoitajien asemaa vahvistetaan. Nyt tämä linja toteutuu. Tämä esitys ei ole vain taloudellinen uudistus vaan arvovalinta. Se kertoo, että Suomessa arvostetaan välittämistä ja vastuuta. Omaishoitajat tekevät työtä, joka on usein ympärivuorokautista ja sitovaa, ja he ansaitsevat sen tuen ja arvostuksen, jonka tämä laki tuo.

Tämän uudistuksen myötä haluamme siirtyä yhä lähemmäs Suomea, [Puhemies koputtaa] jossa yksikään omaishoitaja ei jää yksin — ei taloudellisesti, ei henkisesti eikä yhteiskunnallisesti. Omaishoitajan rooli ei ole vain yksityiskysymys. Se on yhteinen asia, joka ansaitsee julkisen tunnustuksen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

20.16 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän mietinnön lausumaehdotusten keskeinen sisältö on tänään jo tuotu esille, mutta ne ovat niin tärkeitä, että on ehkä syytä vielä ne toistaa. Ensimmäinen kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa omaishoidon tukeen osoitettavan lisärahoituksen kohdentamista hyvinvointialueilla sen arvioimiseksi, kohdentuuko lisärahoitus tosiasiallisesti omaishoidon tuen palkkioihin.” Toinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää, miten omaishoidon yhdenvertainen saatavuus toteutuu koko maassa ja miten omaishoidon resursointi vastaa alueellisia tarpeita.” Kolmantena: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää, miten omaishoitoa koskevaa lainsäädäntöä ja siihen kytkeytyvää palvelu- ja etuusjärjestelmää tulee kehittää niin, että ne tukevat nykyistä paremmin niin ikääntyneiden kuin työikäisten omaishoitajien jaksamista ja hyvinvointia sekä lisäävät omaishoidon kannustavuutta.”

Arvoisa rouva puhemies! Kiitos todellakin valiokunnalle näistä yksimielisistä lausumista ja yksimielisestä mietinnöstä ja hyvästä yhteistyöstä asian käsittelyssä. Se korostaa omaishoidon ja omaishoitajien suurta merkitystä osana suomalaista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

20.17 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Ilman omaishoitajia suomalainen hyvinvointiyhteiskunta yksinkertaisesti romahtaisi. Omaishoitajat ovat se näkymätön selkäranka, jonka varassa tuhannet ikäihmiset, vammaiset ja pitkäaikaissairaat voivat elää omassa kodissaan. Omaishoitajat tekevät työn, jonka arvoa ei voi mitata pelkästään euroissa, mutta mikäli omaishoitajia ei olisi, se näkyisi ja tuntuisi hyvin nopeasti myös julkisessa taloudessa. Siksi on oikein ja välttämätöntä, että omaishoitajat saavat työstään kohtuullisen korvauksen ja järjestelmä toimii niin kuin sen pitäisi.

Omaishoito säästää yhteiskunnalta vuosittain kymmeniätuhansia euroja jokaista hoitosuhdetta kohden, eikä omaishoitajaksi ryhdytä ansiomielessä vaan rakkaudesta läheiseen. Juuri siksi järjestelmän on kannettava oma osuutensa ja tuettava heitä, jotka kantavat kaikkein raskaimman arjen vastuun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä esitetään, että vuoden 2026 alusta omaishoidon tuen vähimmäishoitopalkkio nostetaan 472 eurosta 530 euroon kuukaudessa ja raskaan siirtymävaiheen palkkio 966 euroon. Samalla perhehoitajien turvaa parannetaan. Jos pitkäaikainen perhehoito päättyy ennakoimattomasti ja perhehoitajasta riippumattomasta syystä, hänelle maksetaan irtisanomisajan korvauksen lisäksi yhden kuukauden palkkion suuruinen lisäkorvaus. Käytännössä tämä tarkoittaa pääsääntöisesti kolmen kuukauden turvaa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset tukevat kaikkia toimenpiteitä, joilla omais- ja perhehoitajien asemaa parannetaan. Nämä tekevät korvaamatonta työtä, jonka vaikutukset ulottuvat jokaiseen hyvinvointialueeseen. On kaikkien etu, että omaishoitajien jaksamisesta ja toimeentulosta huolehditaan ja että järjestelmä on toimiva, kannustava ja yhdenvertainen koko maassa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on nostonut esille omaishoidon kehittämistarpeita, joihin on syytä suhtautua vakavasti. Erityisesti omaishoitajien lakisääteisten vapaiden toteutuminen on ongelmallista. Palvelusetelin arvo ei monin paikoin riitä kattamaan vapaan aikaisen hoidon kustannuksia, ja tämä aiheuttaa sen, että paikkoja ympärivuorokautiseen hoivaan ei ole riittävästi. Jos lakisääteiset vapaat eivät toteudu, järjestelmä ei toimi eikä omaishoitajan jaksaminen riitä loputtomiin. Hyvä asia on, että omaishoidon käytäntöjen yhtenäistämiseen on käynnissä hankkeita ja ohjausta, mutta työ ei saa jäädä kesken.

Valiokunnan jättämät lausumat muistuttavat tästä selvästi. Eduskunta edellyttääkin valtioneuvoston varmistavan, että omaishoidon tukeen osoitettu lisärahoitus menee oikeasti omaishoitajien palkkioihin, ja selvittävän omaishoidon yhdenvertaisen saatavuuden ja resurssien vastaavuuden alueellisiin tarpeisiin koko maassa. Lisäksi lainsäädäntöä ja palvelu- ja etuusjärjestelmiä tulee kehittää siten, että ne tukevat paremmin sekä ikääntyneiden että työikäisten omaishoitajien jaksamista ja hyvinvointia sekä tekevät omaishoidosta houkuttelevampaa.

Arvoisa puhemies! Omaishoitajat kaipaavat toimivaa arkea. Tämä lakiesitys on askel oikeaan suuntaan, mutta työ ei pääty vielä tähän. Meidän on varmistettava valiokunnan lausumien mukaisesti, että hyvinvointialueilla omaishoitoon suunnattu lisärahoitus ei katoa hallinnon syöväreihin vaan menee sinne, minne sen pitääkin mennä, eli omaishoitajille ja heidän läheisilleen tähän tärkeään työhön. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

20.21 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Omaishoitajat tekevät arvokasta työtä. Siksi esitämme nyt korotusta omaishoidon tuen vähimmäispalkkioihin. Omaishoitajan työllä on arvoa sekä omaishoidettavalle, hoitajalle itselleen että laajemminkin yhteiskunnalle. Omaishoitajia on Suomessa yli 50 000, ja heistä enemmistö on itsekkin 65 vuotta täyttäneitä. Omaishoidettavia on niin ikään yli 50 000. Kolmanneksella heistä syynä on muistisairaus, neljänneksellä fyysinen sairaus tai vamma, kymmenesosalla kehitysvamma.

Näiden monenlaisten vaikeuksien ja tilanteiden keskellä heitä arjessa auttaa läheinen, ja sillä on erityistä arvoa, jota ei yksin veroeuroilla tai henkilöstöä kouluttamalla voida tuottaa. Vaikka omaishoitajan arki voi olla raskasta, on useimmille työnä myös palkitsevaa pitää huolta läheisestään ja toisaalta olla huollettavana läheisensä toimesta. Yhtään muuta hoitotyötä väheksymättä juuri tälle on tarvetta yhtäältä maassa, jossa väestö ikääntyy vauhdilla, ja toisaalta tässä kulttuurissamme, jossa hoitovastuu on siirtymässä alati enemmän yksilöltä, perheiltä, suvuilta, yhteisöiltä valtion hoidettavaksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Omaishoidon tuki on tämän kaiken keskellä hieno välimalli. Valtio tukee ja mahdollistaa läheisen hoidon läheiselle. Tällä hallituksen esittämällä lakimuutoksella omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärää korotetaan. Näin palkkiotaso vastaisi nykyistä paremmin omaishoitotehtävän vaativuutta ja sitovuutta. Aiempaa korkeampi omaishoidon tuen vähimmäispalkkio voisi madaltaa omaishoitajaksi ryhtymisen kynnystä työikäisillä, kun rahallinen korvaus on nykyistä suurempi ja kompensoi siis entistä paremmin niitä menetettyjä ansioita. Tuellaan omaishoidolle valtio myös tietysti osoittaa arvostustaan arvostamilleen asioille.

On tietenkin selvää, että tämä hallituksen esitys ja nyt tehtävä korotus ei ratkaise kaikkia omaishoidon ongelmia, haasteita, taloudellisia ja omaishoidon järjestämiseen liittyviä ongelmia, mutta näiden vaikeiden taloudellisten aikojen keskelläkin pidän päätöstä omaishoidon tukemisesta hienona ja oikeana arvovalintana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén

20.24 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustajakollegat ovat käyttäneet hienoja puheenvuoroja, joihin voi täysin yhtyä. Meidän täytyy tietenkin katsoa tätä asiaa nimenomaan sieltä arjen ja ruohonjuuritasolta, sieltä yksilön kannalta, ja ihan niin kuin täällä on jo sanottu, omaishoito perustuu käytännössä huolenpitoon ja lähimmäisenrakkauteen. Suomessa on todella paljon omaishoitajia, ja sitten heistä noin 50 000 on näitä virallisia omaishoitajia, joille tulee tämä rahallinen korvaus ja joilla on tietty virallinen asema tässä järjestelmässä. Sen lisäksi on itse asiassa moninkertainen määrä omaisia, jotka huolehtivat muulla tavalla sitten läheisistään erilaisissa tilanteissa, mikä myös on arvokasta.

Itseäni näissäkin asioissa usein kiinnostavat nämä taloudelliset vaikutukset, joihin täällä myös on viitattu. Nythän me olemme siis lakisääteisesti nostamassa sitä vähimmäispalkkiota 46 eurolla kuukaudessa. Sen lisäksi tulee indeksikorotus, joka on 12 euroa kuukaudessa, eli yhteensä nousee tämä vähimmäispalkkio 58 euroa kuukaudessa. Kun näin tapahtuu ja tämän esityksen kustannusvaikutus on näiltä osin 15 miljoonaa — sitten se 800 000:han tulee tähän perhehoitajien osuuteen — niin tämä 15 miljoonaa käytännössä tarkoittaa sitä, että tämä kohdentuu noin 26 000 omaishoitajalle eli noin puolelle heistä. Muut saavat myös sitten korotuksia riippuen hyvinvointialueiden päätöksistä ja tällaisista asioista, mutta puolet joka tapauksessa ihan tämän laskelman perusteella näyttäisi olevan sen vähimmäiskorvauksen piirissä, ja sitä nyt tässä nostetaan. Tämä on erittäin tärkeä asia.

Kun olen virkamiehenä ja sittemmin näissä poliittisissa tehtävissä ja myös sitten aivan yksilöllisellä tasolla ollut tekemisissä omaishoidon kanssa, itselleni on syntynyt käsitys, että on kolme asiaa, jotka tässä ovat erittäin tärkeitä. Nyt me käsittelemme niistä tätä palkkiota, se on tärkeä. Sitten ovat nämä vapaat eli lomat tai muut vapaat. Usein kysymys ei ole mistään lomista, mutta kun edes kahdeksi tunniksi päivässä voisi omaishoitaja saada vapaata omien asioiden hoitoa tai sitten ihan lepoa ja virkistäytymistä varten, se olisi tärkeää. Ja kolmantena on se tuki, mitä meidän virallinen julkinen järjestelmä antaa vaikkapa omaishoitajan, sosiaalityöntekijän tai omalääkärin toimesta sille omaishoitajalle. Eräässä keskustelussa, jonka kävin näitä asioita hyvin tuntevan henkilön kanssa, tämä jälkimmäinen korostui erittäin paljon. Hän sanoi, että tämä kaikki olisi helpompaa ja sitä jaksaisi enemmän, kun se tuki olisi oikein hyvin ja sillä tavalla organisoitua, että se olisi joustavaa ja nopeasti saatavissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Mutta teemme tässä hyvän lain, jolla parannamme tätä perustoimeentuloa omaishoitajilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa.

20.27 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Omaishoitajat tekevät erittäin merkittävää työtä läheistensä hyväksi pienellä korvauksella. Käsittelyssä oleva lakimuutos on kannatettava, koska se sisältää 58 euron korotuksen alimpaan omaishoidon palkkioon ja parantaa perhehoitajan tilannetta hänestä riippumattomassa, ennakkoimattomassa tilanteessa.

Hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen lisätään tässä esityksessä 15 miljoonaa omaishoidon tuen korotukseen ja 0,8 miljoonaa euroa perhehoitajien korvauksiin. Hyvinvointialueiden rahoitukseen on tehty useita rahoitusta vähentäviä esityksiä. Kysynkin: miten voidaan varmistaa, että tällä lisärahalla omaishoidon tukea pystytään maksamaan kaikille kriteerit täyttävälle omaishoitajille? Vaarana on, että alueet talousvaikeuksissaan tiukentavat kriteereitä ja/tai asettavat vuosittaiset omaishoidon määrärahat tasolle, joka on käytetty jo paljon ennen vuodenvaihdetta.

Arvoisa rouva puhemies! Moni omaishoitaja pitää taloudellisen tuen ohella erittäin tärkeinä myös omaishoitajan vapaita. Ne auttavat jaksamaan ja antavat hetken omaa aikaa hoitotyöstä. Tällä hetkellä alueilla on isoja vaikeuksia järjestää omaishoitajien vapaat heille kuuluvalla tavalla. Omaishoito tarvitsee kokonaisuudessaan remontin, jossa yhtenäistetään kriteerit ja tuet sekä mahdollistetaan vapaat kaikille omaishoitajille tasapuolisesti koko Suomessa. Toivottavasti valiokunnan viesti näistä huolista menee eteenpäin ja saadaan näihinkin korjausta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

20.29 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Omaishoitajuuden inhimillistä arvoa ei varmaan kiistä kukaan, ja tässä on tullut moneen kertaan hyvissä puheenvuoroissa todettuakin, että parhaimmillaan toimiva omaishoitajuus tukee kahden henkilön jaksamista ja toimintakykyä. Siinä mielessä on erittäin arvokasta ja hienoa, että on saatu tämä esitys, jossa näitä minimipalkkioita korotetaan. Ja niin kuin tässä myös on tullut monta kertaa sanottua, niin tämä ei ole pelkästään omaishoitajien jaksamisen palkkiotasosta kiinni vaan nimenomaan palveluista ja toimivista vapaista, lomista. Niin kuin edustaja Lindén osuvasti sanoi, se ei aina edes ole vapaata päivistä vaan jopa ihan oikein ajoitetuista tunteista, ja toivon, että jatkossa myös tähän asiaan onnistutaan kiinnittämään huomiota.

Tämä on erittäin hyvä, tärkeä askel omaishoitajuuden tukemisessa tästä eteenkinpäin. Siinä mielessä tässä oikeastaan pari asiakohtaa taaksepäin puhuttiin tästä yleiskatteisesta rahoituksesta, miten tämä kohdistuu, ja kun näitä minimipalkkioita korotettiin ja tiedetään, että niitä taitaa olla nytten viisi aluetta, mitkä ovat minimipalkkioiden yläpuolella, niin tämä korotus todellakin isoon osaan omaishoitajista konkreettisesti kohdistuu, ja tämä on hieno asia.

Ja se, mitä tässä on moneen kertaan korostettu, ovat nämä lausumaehdotukset, mitkä liittyvät osittain näihin yleiskatteisenkin rahoituksen ongelmiin. Eli tämä ensimmäinen lausumaehdotus, missä ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa omaishoidon tukeen osoitettavan lisärahoituksen kohdentumista hyvinvointialueilla sen arvioimiseksi, kohden-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

tuuko lisärahoitus tosiasiallisesti omaishoidon tuen palkkioihin”, on minun mielestäni erittäin hyvä lausumaehdotus, ja hyvä, että sinne saatiin myös nämä kakkonen ja kolmonen yhtä lailla. Olen todella tyytyväinen tähän esitykseen, ja on hienoa, että saatiin se yksimielisenä läpi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, poissa. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

20.31 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! On todella hienoa, että näitä omaishoidon alimpia palkkioita korotetaan sillä 58 eurolla, vaikka tiedän, että ei kukaan palkkioiden takia tätä lähimmäisenrakkautta ja välittämistä osoita, mutta se auttaa ihmisiä selviytymään arjesta ja jaksamaan paremmin, ja kuten edustaja Väyrynen sanoi, auttaa parhaimmillaan kahta ihmistä.

Allekirjoitan myöskin sen asian, mikä tässä keskustelussa on noussut, että vapaapäivät tai -hetket ovat aivan yhtä tärkeitä kuin se palkkio. Tiedän, että todella useilla omaishoitajilla siitä huolimatta, että se on lakisääteistä, tämä ei asiallisella tavalla toteudu. Erilaisia järjestöjä kannattaa ottaa mukaan pohtimaan, miten tämä malli voisi kohtuullisen huokealla ja joustavasti toimia.

Myöskin se, että perhehoitajien äkillisessä hoitosuhteen katkeamisessa tullaan vähän vastaan, on merkittävä asia. Se on merkittävää juuri näinä aikoina, jolloin eri hyvinvointialueet joutuvat tekemään säästöjä, ja voi olla, että epätarkoituksenmukaistakin esimerkiksi sijoitus- tai vanhushoivan katkeamista tapahtuu.

Haluaisinkin nostaa sen, että tässä tulisi olla sillä lailla huolellinen, että esimerkiksi sijoitetun lapsen kohdalla ei tehtäisi tällaisia virhepäätöksiä, jotka saattavat koko elämänsuon romuttaa, kun voi olla, että sitä luottamusta vanhempiin ihmisiin ei siellä kotona oikein ole pystynyt syntymään, ja sitten kun viimein on saanut jonkun kiintymyssuhteen ja turvallisen alun elämään, ja jos sitten yhtäkkiä tämä hoivasuhde katkeaa, niin siinä voi mennä pahimmillaan koko elämä sekaisin.

Mutta kaiken kaikkiaan erittäin hyvä mietintö, hyvä lakiesitys ja erittäin tärkeät lausumat. On tärkeää, että eri hyvinvointialueilla katsotaan, että tämä tasapuolisesti toteutuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

20.34 Henrik Wickström r: Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Mielestäni tämä on todella hyvä esitys, ja on hienoa, että tämän takana koko valiokunta seisoo yksimielisesti. Omaishoitajat tekevät todella arvokasta työtä, ja kun meidän väestö ikääntyy, tulee omaishoitajan rooli yhteiskunnassa edelleen kasvamaan, ja sen takia on tosi hienoa, että tämä palkkion alarajan korotus saadaan toteutettua. Pidän myöskin tärkeänä sitä, ihan niin kuin mietinnössä lukee, että ministeriön täytyy seurata sitä, että hyvinvointialueet huolehtivat siitä, että tämä palkkioiden korotus oikeasti tapahtuu.

Samalla tässä valiokunnan käsittelyssä tuli ja myöskin mietinnössä tulee esiin se seikka, mikä tuli vahvasti kuulemisissa esille, että omaishoitajien tilanne on hyvin erilainen riippuen siitä, missä päin Suomea asuu, koska hyvinvointialueet näiden palveluiden suhteen ovat vahvasti eriytyneet. Siksi on todella tärkeää, että omaishoitajien palveluiden kokonaisuudistuksen kanssa edetään. Se lukee hallitusohjelmassa, ja on tosi tärkeää, että tämä ei jää tekemättä, koska me tiedetään, että tarvitaan valtakunnallista normitusta, jotta me pääs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

tään siihen tilanteeseen, että omaishoitajalla on samat oikeudet riippumatta siitä, missä päin Suomea toimii omaishoitajana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

20.36 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Suomessa kymmenettuhannet omaishoitajat kantavat harteillaan suurta vastuuta, jota ilman meidän palvelujärjestelmämme ei yksinkertaisesti toimisi. He hoitavat puolisoitaan, lapsiaan, vanhempiaan ja läheisiään. He tekevät työtä, joka on yhtä aikaa fyysisesti raskasta, henkisesti kuormittavaa ja usein ympärivuorokautista. He tekevät työtä, jonka arvoa ei voi mitata vain euroissa, vaan jonka merkitys näkyy jokaisen hyvinvointialueen talousluvuissa säästettyinä hoivapaikkoina ja kevyempinä kustannuksina. Onkin perusteltua, että omaishoidon tuen vähimmäispalkkiota nostetaan. Vähimmäispalkkio nousee 472 eurosta 530 euroon kuukaudessa. Lisäksi niin kutsutun raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkio nousee 966 euroon. Tämä parantaa omaishoitajien toimeentuloa ja kaventaa hyvinvointialueiden välisiä eroja.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin painottaa sitä, että vaikka vähimmäispalkkion korotus on hyvä muutos, 530 euroa kuukaudessa on silti suhteellisen matala korvaus ympärivuorokautisesta vastuusta. Omaishoitaja antaa yleensä oman työnsä, vapaa-aikaansa ja usein myös terveytensä läheisensä hoitamiseen. Siksi vähimmäispalkkion suuruutta pitäisi mahdollisuuksien mukaan arvioida tulevaisuudessa ja etsiä keinoja sen nostamiseen. Haasteita on nähty myös erityisesti niiden perhehoitajien tilanteessa, jossa toimitaan toimekiantosuhteella. Kun perhehoito päättyy yllättäen, esimerkiksi silloin, kun hoidettavalle tehdään palvelutarpeen muutos tai kun hyvinvointialue tekee päätöksen perhehoidon päättymisestä, perhehoitajan tulot voivat romahtaa yhdessä yössä. Tämä on mielestäni kohtuutonta. Siksi hallitus ehdottaa, että tällaisessa tilanteessa perhehoitajalle maksettaisiin irtisanomisajan lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion suuruinen korvaus. Tämä on hyvin kohtuullinen muutos, joka lisää perhehoitajien turvaa ja madaltaa kynnystä ryhtyä perhehoitajaksi — perhehoitajia nimittäin tarvittaisiin kipeästi lisää.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on nostanut esille ongelmia, joita tämä esitys ei vielä ratkaise ja joihin meidän pitää tarttua seuraavaksi. Esimerkiksi hyvinvointialueiden väliset erot ovat hyvin suuria. Toiset alueet tukevat omaishoitoa paremmin, kun samaan aikaan toiset karsivat sitä. Joillakin alueilla omaishoidon tuki loppuu kesken vuoden, koska rahat loppuvat. Vaikka valtio nyt lisää rahoitusta 15 miljoonalla eurolla, tätä rahaa ei ole nykyisestä rahoituslaista johtuen voitu korvamerkitä suoraan omaishoidon palkkioihin. Pahimmillaan se voi siis kadota muihin menoihin. Siksi valiokunta edellyttää, että rahojen kohdentumista seurataan. Ei nimittäin voi olla niin, että valtio nostaa palkkioita mutta hyvinvointialue kiristää myöntämiskriteereitä.

Olen myös hyvin huolissani siitä, että omaishoitajien lakisääteiset vapaat eivät toteudu tällä hetkellä siten, miten ne on tarkoitettu. Omaishoitajalla on lakisääteinen oikeus kahteen tai kolmeen vapaapäivään kuukaudessa. Todellisuudessa kuitenkin sopivia hoitopaikkoja puuttuu, palvelusetelin arvo ei riitä kattamaan kustannuksia, ja vapaat jäävät usein pitämättä. Arvioiden mukaan vain noin puolet omaishoitajista käyttää vapaitaan. Sen ei missään nimessä pitäisi olla näin, ja se kertoo siitä, että järjestelmä ei toimi siten, miten sen kuuluisi. Kun omaishoitaja ei pääse lepäämään, hän ei jaksa, ja kun hän ei jaksa, myös hoidettavana oleva kärsii. Omaishoito pitäisi nähdä enemmän osana hyvinvointialuetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Alueen täytyy huolehtia työntekijöiden jaksamisesta ja palveluiden toimivuudesta, ja näin sen pitäisi olla myös omaishoidonkin kanssa.

Arvoisa puhemies! Toivon jokaisen ymmärtävän, että omaishoidon palvelut ja tuet eivät kata sitä todellista tarvetta, jota ikääntyvässä Suomessa on. Meillä on tulevaisuudessa yhä useampi ikäihminen, yhä enemmän muistisairautta, tarve yhä raskaammalle hoivalle ja yhä vähemmän resursseja laitoshoitoon. Me siis todella tarvitsemme omaishoitoa. Siksi tämä hallituksen esitys on äärimmäisen tärkeä ja tarpeellinen. Se korjaa epäkohtia ja vahvistaa omaishoitajien ja perhehoitajien taloudellista asemaa. Tämän uudistuksen myötä meidän täytyy kuitenkin muistaa, että tämä ei vielä riitä. Tarvitsemme suuremman kokonaisuudistuksen, jossa on selkeä valtakunnallinen ja yhtenäinen linja siitä, kenelle tukea myönnetään, millä perusteilla, ja ennen kaikkea millaisilla palveluilla tuemme omaishoitajia. Tämä esitys antaa sille suuntaviivoja.

Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tästä esityksestä. — Samalla toivon, että omaishoidon laajempi uudistus etenee mahdollisimman nopeasti eteenpäin, sillä ilman omaishoitajia Suomi ei tule selviämään.

Aivan lopuksi haluan vielä kiittää jokaista omaishoitajaa tässä maassa. Te teette todella arvokasta työtä niin läheistenne kuin koko tämän yhteiskunnan eteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

20.41 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Meillä jokaisella on varmasti sukulaisia ja ystäviä taikka perheenjäseniä, jotka toimivat omaishoitajina, ja me tiedämme, kuinka tärkeästä työstä on kysymys, ja hyvin raskaasta sellaisesta. Haluankin kiittää omalta osaltani hallituksen esitystä siltä osin, että tämä nyt on pieni mutta tärkeä askel alan vaikean tilanteen helpottamiseksi. Hienoahan tässä hallituksen esityksessä on juuri tämä lisärahoituksen saaminen näihin vähimmäispalkkioihin, ja tämä on hieno uutinen.

Itse erityisesti olen huolissani siitä, miten hyvinvointialueet nyt tätä lisärahoitusta mahdollistavat käyttä. Niin kuin näissä aikaisemmissa puheenvuoroissa on nostettu esille, meidän rahoituslaissa on sellainen kokonaisuus, että tätä määrärahaa ei ole sidottu tähän kyseiseen kokonaisuuteen, ja ajattelenkin, että tätä tulevaisuudessa pitäisi korjata. Tämä tarkoittaa siis sitä, että vaikka rahoitusta lisätään, niin hyvinvointialueilla ei teknisesti ole välttämättömyyttä käyttää sitä lisärahoitusta juuri kyseiseen palveluun. Tämähän on totta kai huono tilanne, koska totta kai lisärahoitus pitää käyttää juuri omaishoitajien tilan parantamiseen ja juuri niiden palkkakustannuksien nousuun.

Me tiedetään aika monestakin hyvinvointialueesta, että kun määrärahat ovat loppuneet, niin alue on saattanut kokonaan lopettaa omaishoidon tuen antamisen. Tämähän kertoo siitä, että alueilla on aika erilaisia toimintatapoja ja aika monet omaishoitajat riippuen siitä, missä kaupungissa ja missä alueella toimivat ja asuvat, saattavat olla hyvin erilaisessa asemassa. Alueellinen tasa-arvo ja ihmisten välinen tasa-arvo eivät tällä hetkellä toteudu.

Täällä on hyvin nostettu myös esille, että muutkaan omaishoidon palvelut eivät valitettavasti tällä hetkellä ole ihan priimaa. Sen takia ajattelenkin, että kun valiokunta yksimielisesti tämän hallituksen esityksen hyväksyi, niin nämä seurantalausumat ovat erittäin tärkeitä. Siellä oli kolme lausumaa, missä monella eri tavalla pyritään seuraamaan hallituksen esityksen vaikutuksia erityisesti tähän rahoitukseen, mutta me lausuimme myös siitä, että tätä omaishoidon kokonaisuutta pitää kehittää ja luoda tulevia hallituksen esityksiä, jotta sitten tämä omaishoitajien tilanne paranisi, koska sitä se kyllä tarvitsee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Omalta osaltani haluan myös kiittää tärkeästä työstä ja raskaasta työstä. Se on myös yhteiskunnallisesti hyvin merkittävää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

20.44 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä toisen puheenvuoron tähän tärkeään asiaan siksi, että haluan valottaa vähän tämän asian juridista puolta.

Meillähan on tuossa mietinnössä suoraan tällainen lause: ”Valiokunta toteaa, että omaishoidon tuki on lakisääteinen hyvinvointialueen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu.” Ja mitä sanoo tästä samasta asiasta tekoäly, josta sinänsä en pidä yhtään ja ollenkaan? Kun laitoin tämän kysymyksen, onko omaishoidon tuki määrärahasidonnainen, niin vastaus oli näin: ”Kyllä, omaishoidon tuki on lakisääteinen mutta samalla myös määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu, joka myönnetään hyvinvointialueen harkinnan ja talousarvion puitteissa.”

Tässä tulen nyt siihen tärkeään asiaan, että se oli vuosi 1995, kun nykyinen emeritusprofessori, silloinen professori Kaarlo Tuori julkaisi ensimmäisen painoksen erittäin merkittävästä kirjasta nimeltä Sosiaalioikeus. Meillä oli viisi vuotta aikaisemmin uudistettu perusoikeudet. Silloin keskeisellä sijalla siinä oli myöhempi tasavallan presidentti Sauli Niinistö, joka oikeusministerinä ja pitkään sitä ennen perustuslakivaliokunnan puheenjohtajanaan oli myötävaikuttanut siihen asiaan. Tässä kirjassa professori Tuori minulle ensimmäisen kerran järkevällä, ymmärrettävällä tavalla eritteli nämä silloin kuntien järjestämisvelvollisuuteen kuuluvat asiat niin, että meillä on subjektiivisia oikeuksia, siis kansalaisilla, ja niitä vastaa sitten siellä kunnan puolella erityinen järjestämisvelvollisuus ja sitten meillä on harkinnanvaraisia asioita, jotka ovat määrärahasidonnaisia. Tämä jako on äärimmäisen tärkeä havaita.

Se suuri huoli minulla liittyy nyt juuri tähän, että tämä ei ole subjektiivinen oikeus, tämä ei ole erityisen järjestämisvelvollisuuden piirissä, vaan tämä on määrärahasidonnainen. Kuten äsken esimerkiksi edustaja Forsgrén kertoi, on ollut tapauksia, että määrärahat ovat loppuneet kesken, ja myös siinä yksilökohtaisessa harkinnassa, ketkä ovat eri hyvinvointialueilla oikeutettuja omaishoidon tukeen, on suurta eroa. Siinä mielessä meidän pitäisi pystyä viemään eteenpäin koko tätä asiaa, niin kuin lausumatkin antavat velvoitetta siihen, niin että me saisimme tämän lakipohjaa vahvistettua niin, että se olisi turvallisempi ja yhdenvertaisempi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

20.46 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on jo monessa puheenvuorossa todettu, omaishoitajat todellakin tekevät äärimmäisen arvokasta työtä. Nyt haluan kiittää hallitusta siitä, että he ovat tehneet tämän esityksen, jossa omaishoidon tuen vähimmäispalkkiota nyt nostetaan. Tämä parantaa omaishoitajan taloudellista asemaa, ja sitten samalla tässä myöskin kavennetaan alueiden välisiä eroja, kuten täällä puheenvuoroissa on jo kerrottu, kun pystytään yhdenmukaistamaan sitä, kuinka eri tilanteissa jatkossa eri alueilla ihmiset tätä omaishoitajan tärkeää tehtävää voisivat suorittaa.

On kuitenkin selvää, kuten täällä on valiokuntakin mietinnössään todennut, että pelkkä palkkion korotus ei riitä. Omaishoitajien jaksaminen edellyttää myös riittäviä tukipalveluja ja lakisääteisten vapaiden todellista toteutumista. On myös helppo yhtyä siihen valio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

kunnan kantaan, että lisärahoituksen kohdentumista omaishoidon palkkioihin on seurattava jatkossa erittäin tarkasti ja arvioitava omaishoidon yhdenvertaista saatavuutta koko maassa näiden muutosten jälkeen.

Tässä samassa yhteydessä tämän palkkion korottamisen lisäksi parannetaan myös perhehoitajien irtisanomissuojaa, mikä on myöskin erittäin kannatettava asia. Mikäli pitkäaikainen perhehoito päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, tullaan jatkossa maksamaan irtisanomisajan palkkion lisäksi yhden kuukauden ylimääräinen korvaus. Tämä turvaa tärkeällä tavalla perhehoitajan taloutta äkillisissä tilanteissa ja toivottavasti myös sitä kautta madaltaa kynnystä ryhtyä perhehoitajaksi. Perhehoito on todella tärkeä palvelumuoto, ja se on tärkeä myös omaishoitajan lakisäateisten vapaiden toteuttamisen kannalta.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että nämä muutokset, joita tässä nyt ollaan toteuttamassa, ovat askel oikeaan suuntaan mutta myöskin laajempaa kehittämistä tarvitaan sekä omaishoidon että perhehoidon osalta. Erityisesti tarvitaan yhtenäisiä myöntämisperusteita, joustavia palveluja ja ratkaisuja, jotka tukevat omaishoitajien hyvinvointia ja työssäjaksamista. Omaishoito todellakin on arvokas osa suomalaista hyvinvointipalvelujärjestelmää, ja sen tukeminen on sekä inhimillisesti että taloudellisesti välttämätöntä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

20.49 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Tässä muutama edustaja nosti esille sen, niin kuin itsekkin, että osalta hyvinvointialueista loppuvat nämä omaishoitajille tarkoitetut rahat jo hyvin aikaisessa vaiheessa vuotta. Valiokunnan kuulemisissa todettiin, että on hyvinvointialueita, joissa nämä määrärahat ovat loppuneet jo heinäkuussa. Tämä johtuu tästä yleiskatteellisesta rahoituksesta, kun näitä rahoja ei voida korvamerkitä omaishoitajille.

Hiukan ihmetytti eilen, kun uutisista kuulin, kuinka esimerkiksi Pirkanmaan hyvinvointialueella osa aluehallituksen edustajista oli ehdottanut, että johtajien palkkoja nostetaan reilusti, eli aluehallituksen ja aluevaltuuston puheenjohtajien palkkioita. Siellähän olivat asialla demarit ja kokoomus. Tällainen toiminta kyllä ihmetyttää. En nyt muista, mikä Pirkanmaan tilanne on omaishoitajien palkkioiden maksun suhteen, ovatko siellä riittäneet rahat koko vuodeksi omaishoitajille, mutta käytännössä sellainen tilanne, että omaishoitajilta loppuisivat nämä määrärahat jo ennen kuin ollaan joulukuussa ja kuitenkin nostettaisiin poliitikkojen palkkioita, on täysin käsittämätön ajatus. Erityisesti tämä ihmetyttää SDP:n osalta, joka lähti aluevaaleihin ajatuksella, että kaiken voi tehdä reilummin. En kyllä ymmärrä, mitä reilua on siinä, että johtajien palkkioita nostetaan yli sadalla prosentilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

20.51 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Sillanpää toi hyvän näkökulman keskusteluun. Eli on hieman irvokasta, että vaikka on omalta osaltaan arvokasta se, että hyvinvointialueilla on sitä omaa päätösvaltaa ja autonomiaa sen toimintansa järjestämiseen ja toisaalta varojensa kohdentamiseen, niin toisaalta me myös olemme ulkoistaneet eduskunnassa sitten valtamme suitsia hyvinvointialueita oikeaan suuntaan, mitä tulee esimerkiksi juuri säästöjen toteuttamiseen ja siihen, mihin sitä rahaa pitäisi oikeastaan jäädä ja mihin sitä pitäisi aivan erityisesti kohdentaa. Se tulee näkymään myös hyvinvointialueilla tällai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

sisä edustaja Sillanpään kuvailemissa esimerkeissä. Eli kun alijäämiä on määrä kattaa, alueilla on isoja säästöpainetta ja tehostamispainetta, niin tullaan tällaisten perimmäisten kysymysten äärelle, mitkä asiat ovat tärkeämpiä kuin toiset.

Valitettavasti monilla alueilla on jo nyt huomattu, että kun esimerkiksi näistä ryhmärahoista, niin sanotuista demokratia-rahoista eli puolueyhmittymille maksettavista, käytännössä puoluetuista, on valtion toimesta leikattu tai ollaan leikkaamassa, niin siitä huolimatta hyvinvointialueet tekevät itsenäisesti päätöksiä, että tätä leikattua rahaa ei oteta pois näistä ryhmärahoista tai demokratia-rahoista, puolueille myönnettävistä etuuksista, vaan se otetaan jostakin muualta. Sama näkyy kaikessa muussakin. Ihmisiltä löytyy hyvin vähän ymmärrystä sille, että johtajien palkkioitasot ovat hyvin korkeita. Ihmisillä ei riitä ymmärrystä sille, että henkilöstön etuisuuksia, heidän taukutilojaan tai siellä tarjottavia kahveja, aletaan käyttää, montako kymmentätuhatta euroa niihin menee, ja sitten säästöjä tehdään näihin eikä sinne, mihin valtio tai eduskunta on määrännyt niitä tehtäväksi.

Erityisesti tässä omaishoitaja-asia, juuri näissä ongelmakohdissa, joita edustaja Lindénkin ja toisaalta edustaja Sillanpää toivat esille, toivoisin, että kun moni meistä tämän salin päättäjistä toimii yhtä aikaa aluevaltuustojen tasolla, niin sinne vietäisiin voimakkaasti se viesti, mikä täältä eduskunnasta yritetään lähettää: käytetään rahoja vastuullisesti siihen, mihin niitä on määrä käyttää, mihin niitä halutaan käyttää ja millä on valtava kansalaisten hyväksyntä. Mutta valitettavasti kun sinne valtuustoon on päästy, monesti se omasta luottamustehtävästä maksettava palkkio tai johtajien korkeat palkkioitasot tai vastaavat leikkauskohteet ovat prioriteettijärjestyksessä viimeisimmät. Harvoin ne ovat siellä ensimmäisten säästölistojen keskellä, vaan ensin säästetään sieltä, missä rahaa on paljon, eikä suinkaan sieltä, missä se raha olisi löysässä, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

20.54 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Oli nyt surullista, että tässä jouduttiin tähän keskusteluun. Ei sen takia, että tässä nyt olisi itsellä mitään puolusteltavaa tai pelättävää, sillä Varsinais-Suomen hyvinvointialueella teimme täysin päinvastaisen ratkaisun. Meillä oli edellisellä kaudella puheenjohtaja, hallituksen puheenjohtaja, kokopäiväinen, nyt on puolipäiväinen. Varapuheenjohtajat olivat puolipäiväisiä, ja nyt eivät saa sellaista palkkiota enää ollenkaan vaan pelkät kokouspalkkiot, eli toimimme tässä toisinpäin. Ja en tietenkään mene minkäänlaiseen vastuuseen tai selittelyyn nyt sitten Pirkanmaan hyvinvointialueen kohdalta. Tämä oli itse asiassa minulle uusi tieto. Katsoin äkkiä tuosta, mitkä ne korotukset olivat, ja ymmärsin, että se aluehallituksen puheenjohtajan vuosipalkkio on nyt 4 000 euroa kuukaudessa, kun aikaisemmin oli vuosipalkkio sellainen, että siitä tuli 1 500 euroa kuukautta kohti. Se on kieltämättä prosentuaalisesti korkea korotus. Toisaalta sillä tavalla ymmärrän tätä asiaa, että kun 2,5 miljardin firman hallituksen puheenjohtajasta on kysymys, niin ei 4 000:n kuukausipalkkio tunnu kohtuuttomalta, jos vertaamme mihin tahansa vastaavan kokoiseen organisaatioon muualla.

Kerran kun täällä teidän puolueenne eli perussuomalaisien kanssa vähän näistä asioista puhuttiin ja silloin eräs edustaja, joka sattui olemaan Kuopion kaupunginhallituksen jäsen, arvosteli, niin katsoinpa, mitä Kuopion kaupunginhallitus maksoi vuosipalkkiota tavalliselle kaupunginhallituksen jäsenelle. Kyllä niitä sielläkin löytyi. Mutta toivon, ettei nyt tähän mutapainiosuuteen sen pidemmälle tässä lähdetä. Nämä ovat aina sellaisia hankalia asioita, pitäisikö se työ tehdä siellä sitten kokonaan ilmaiseksi tai mikä on kohtuullista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

palkkiota tämänkokoisissa organisaatioissa. Sama keskusteluhan on käyty niistä johtajien, varsinaisten virkajohtajien, palkoista.

Tämmöinen keskustelu nyt tässä syntyi, ja halusin tuoda näitäkin näkökulmia esille, joita tässä äsken kerroin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia, ja pysytään näissä omaishoitajien palkkioissa. — Vigelius. [Aki Lindén: Oikein hyvä ehdotus, että pysytään!]

20.56 Joakim Vigelius ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti: Omaishoitajat varmasti ovat palkkionsa ansainneet, ja olisi hienoa, että yhä useammalla alueella niihin palkkioihin riittäisi rahoitusta. Hallitus tietysti pyrkii täällä omalla päätökselläänkin siihen, että palkitsemistasoa pystyttäisiin nostamaan ja että toisaalta alueet pystyvät tekemään sitten omia ratkaisujaan sen suhteen. Valitettavaa on, että todennäköisesti osalla alueista tänäkään eduskunnan tekemä päätös ja määrittämä rahasumma ei täysimääräisesti kohdennu siihen, mihin se on tarkoitettu, vaan alueilla voidaan tehdä toisenlaisiakin johtopäätöksiä ja osoittaa rahaa sellaisiin käyttökohteisiin, joita täällä eduskunnassa ei ole edes tajuttu ajatella ja joihin me emme pysty omalta osaltamme edes tällä hetkellä vaikuttamaan.

Haluan kuitenkin nostaa vielä esille tähän edustaja Lindénin puheenvuoroon viitaten: Olin silloin käynnistämisvaiheessa mukana Pirkanmaan hyvinvointialueella, ja valitettavasti muistan hyvin eläväisesti sieltä ne keskustelut, mitä käytiin, kun määriteltiin erilaisia palkitsemistasoja ja sitä rahankäyttöä alueella. Näitä periaatteellisia asioita käytiin paljon läpi, ja valitettavan yleinen argumentti ainakin meillä Pirkanmaalla oli, että koska me olemme hyvinvointialueista suurin väestöpohjaltaan ja myös budjetiltaan silloin alkuvaiheessa, niin se perustelee sen, että meillä palkkiotasot pitää viedä kaikista korkeimmalle tasolle. Se oikeutti erityisen korkeat palkitsemistasot johtoportaalte aluevaltuustoihin hyvinvointialueilla laajemminkin siitakin huolimatta, että perussuomalaiset korostivat hyvin voimakkaasti siinä vaiheessa, että on iso ongelma, jos suurin toimija määrittää korkean palkkiotason, koska sen myötä kaikki muut alueet alkavat seuraamaan perässä. Kuulin jälkikäteen, että monilla hyvinvointialueilla seurattiinkin juuri Pirkanmaan esimerkkiä, eli Pirkanmaasta tuli riman asettaja, ja kaikki muut sitten asettivat omaa rimaansa vähän Pirkanmaata seuraten, omaa kokoaan Pirkanmaahan suhteuttaen.

No, näin varmasti käy laajemminkin kuin hyvinvointialueilla, laajemminkin meillä julkisella sektorilla. Sitä, joka määrittää, miten rahaa käytetään, muut seuraavat perässä, ja omanlaistaan moraalikatoa syntyy siinä ohessa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 110/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.